

วิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง Way of Fisheries at Von-Napa Beach in Urban Context

ศศิบังอร ธรรมคุณ*

Chanmeardey Chiv

สรวิทย์ สมศรี

ประวิทย์ ทองไชย

กนก พานทอง

วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

*e-mail: sasi2525tamkoon@gmail.com

Sasibangon Tummakun

Chanmeardey Chiv

Soravit Somsri

Prawit Tongchai

Kanok Panthong

College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University, Thailand

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างชาวประมงที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านที่หาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี จำนวน 11 คน มีประสบการณ์ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านประมาณ 10 ปี เป็นผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า วิถีประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภาเริ่มมาตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีน ดำเนินชีวิตด้วยการออกทะเลหาปลาด้วยเรือเล็ก ใช้เครื่องมือง่าย ๆ บ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านเล็ก หลังคามุงจาก ได้ทุนไปรงจนกระทั่งความเจริญของสังคมได้ก้าวเข้ามาสู่ชุมชนหาดวอนนภา จากวิถีประมงพื้นบ้าน มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประมงที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพราะมีรายได้จากการประมงมากขึ้น มีรถยนต์ใช้ สามารถออกจับปลาได้ไกล ๆ ได้ปลารวละมาก ๆ บ้านเรือนและชุมชนขยายใหญ่ขึ้น ผู้คนจากพื้นที่อื่นอพยพมาอยู่ มีนักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ แทนพื้นที่สวนมะพร้าว วิธีการทำประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภาจึงมีการปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาทำให้ทราบถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงสู่การปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงของชาวประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภา การร่วมมือกันด้านการดำเนินงานตามโครงการของชุมชน มีกระบวนการจัดการชุมชน ทุกคนในชุมชนจึงต้องร่วมกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน เพื่อดำรงอยู่ได้ในวิถีประมงพื้นบ้านกับการเปลี่ยนไปของหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง

คำสำคัญ: วิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง

Abstract

This research aims to study changing ways of life of Von-Napha Beach fisheries in urban context. This is a qualitative research study using document analysis, in-depth interview and non-participant observation from 11 Von-Napha Beach fishermen who fishing for more than 10 years and using purposive selection.

The results show that fisher folk on Von-Napha Beach had for a long time ago. This is Thai and Thai-Chinese community which fishing with small boat and using simple fishing equipment. Houses in community are small. After the coming of society development into Von-Napha Beach, the community had changed the way of life from fisher folk to the use of high technology fishing equipment because of much more income from fishing. They use motorboat for better fishing. Houses and community are bigger. Many outsiders immigrated; more tourists and students visited, and new buildings instead of coconut plantation are a current occurrence. It is the reason which way of the fisher folk of the Von-Napha communities have changed. From this study shows the cause of changing adaptation of fisher folk, the collaboration on community projects, community management, life and community improvement in order to live and using fisher folk with the change of Von-Napha Beach in an urban context.

Keywords: Von-Napha Beach Fisher Folk, Sufficiency Economy Theory, Change Society from Rural to Urban

บทนำ

ชายหาดวอนนภาเป็นหาดที่อยู่ติดกับหาดบางแสน ที่อยู่ใกล้เมือง จังหวัดชลบุรี ชุมชนหาดวอนนภาเป็นชุมชนประมง เมื่อประมาณ 60-70 ปีที่ผ่านมาในบริเวณนี้มีเพียง 4-5 หลังคาเรือนมีลักษณะเป็นบ้านเล็ก ๆ และต่อมาชาวบ้านเริ่มหารายได้จากการประมงได้มากขึ้นและได้ปรับการใช้อุปกรณ์ประมงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถไปหาปลาได้ไกล ๆ และหาได้เป็นปริมาณมาก นอกจากการจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนแล้ว ก็สามารถนำไปขายที่สะพานปลา แหลมแท่น สามมุข อ่างศิลา และศรีราชา ลักษณะบ้านเรือนและชุมชนขยายใหญ่ขึ้น ต่อมาก็มีการขยายของชุมชนหาดวอนนภาอย่างรวดเร็ว ในที่นี้นอกจากชาวบ้านทำอาชีพประมงแล้ว ยังมีการทำอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น ทำน้ำปลาหรือผลิตอาหารทะเลแห้ง ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้ชุมชนในการทำประมง (Wonnapa Beach Community Council, 2016) ได้ช่วยให้การใช้ชีวิตของชาวประมงดีขึ้นเพราะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาร้างหนี้สิน ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและก็สืบต่อไปให้เด็กรุ่นหลังเพื่อที่ไม่ให้หายไปจากชุมชนนี้ (Buranadechanchai, 2006) ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำประมง ได้แก่ แหหรือตาข่าย เรือขนาดเล็ก แต่ในปัจจุบันนี้จำนวนทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลลดน้อยลงเพราะปัญหาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในทะเลน้ำเสีย การเข้ามาทำการประมงของเรือขนาดใหญ่ และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้การทำประมงในหาดวอนนภาลดลงอย่างมาก

จากนโยบายการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุขและหนึ่งในนโยบายนั้นมีพื้นที่ของชุมชนหาดวอนนภารวมอยู่ด้วยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการก่อสร้างถนนเพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้บริเวณหาดวอนนภาเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวในธุรกิจมากมาย อาทิ ร้านอาหาร สถานบันเทิง และโรงแรม (Rienprayoon, 2012) การเปลี่ยนแปลงของสภาพเมือง จากเดิมที่บริเวณหาดวอนนภาเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของผู้คนที่ประกอบอาชีพการประมงพื้นบ้านเพื่อยังชีพสู่แบบอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยวแทน (Buranadechanchai, 2006) และส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตจากสังคมชนบทก้าวเข้าสู่สังคมเมือง มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมอย่างมาก (Wichiensilipa, 2007) ชาวชุมชนหาดวอนนภามีการปรับตัวในการประกอบอาชีพโดยเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตจากการเป็นชาวประมงพื้นบ้านอย่างเดิมมาเป็นการค้าขายมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องความต้องการของตลาด (Wichiensilipa, 2007) ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองเพื่อไปกำหนดนโยบายการพัฒนาการบริหารชุมชน (Khunpluem, 2014) มิได้หมายความว่า คนเมืองหรือคนชนบททุกคนจะมีลักษณะ เช่น ที่บทความนี้นำเสนอ เป็นเพียงแต่การนำเสนอปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองเท่านั้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง และเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามนโยบายการพัฒนาริมชายหาดของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

วิธีการวิจัย

วิเคราะห์เอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการทบทวนวรรณกรรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง และวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา

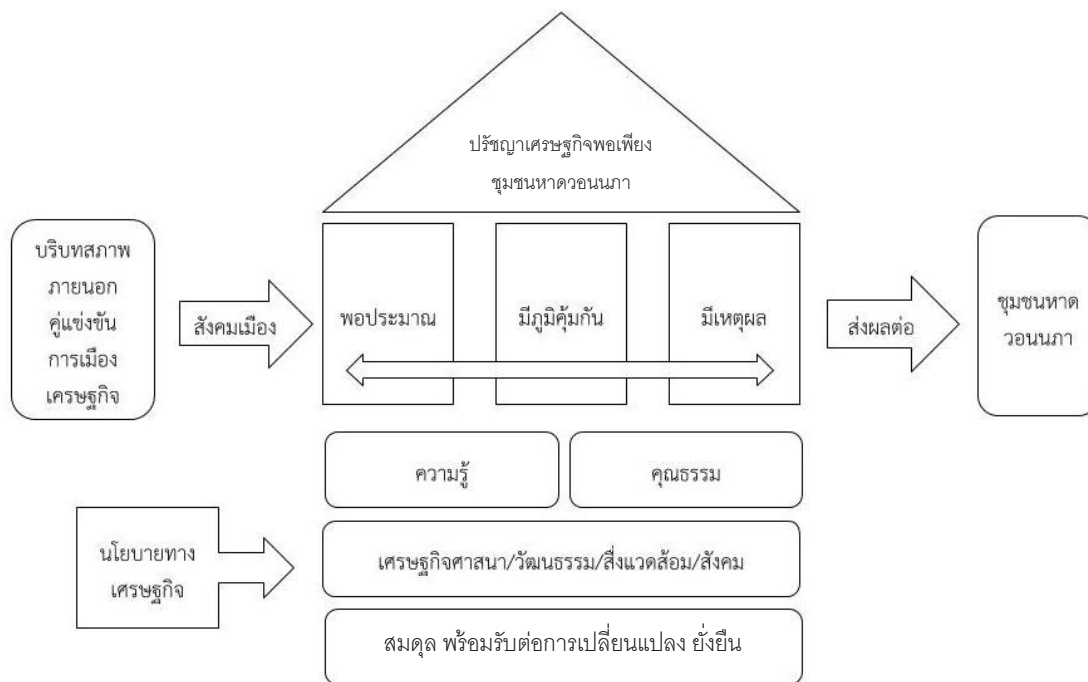
ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับวิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม (Non-Participants Observation) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองในแต่ละประเด็นเปิดกว้างให้แสดงความเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและลึกพอที่จะสรุป ประมวลผลได้ นำไปสู่การเรียนรู้วิธีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง สถานที่ในการวิจัย คือ ชุมชนหาดวอนนภา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภา เลือกผู้ให้ข้อมูลจากชาวประมงที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี และมีประสบการณ์ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านประมาณ 10 ปี โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงความจริง ข้อมูลมีความถูกต้องและครอบคลุม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มเก็บข้อมูลจากชาวประมงที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาทั้งสิ้นจำนวน 11 คนเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2559 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับวิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และบันทึกเสียงขณะที่สัมภาษณ์

วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ศึกษาเอกสารเฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยที่เป็นเอกสารวิชาการ หนังสือบทความทางวิชาการ วารสารและวิทยานิพนธ์รวมถึงการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง และวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับวิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และบันทึกเสียงขณะที่สัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการนำข้อมูลที่บันทึกเสียงมาถอดข้อมูลแบบคำต่อคำจากนั้นทอนข้อมูลและคัดสรรข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกำหนดรหัสข้อมูล โดยกำหนดนิยามความหมายของรหัสข้อมูลนั้น ๆ และนำข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นมาใส่ในรหัสข้อมูล เมื่อได้เนื้อหาตามรหัสข้อมูลที่กำหนดแล้ว นำข้อมูลที่ให้รหัสสามารถกันใหม่เป็นกลุ่มประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง การดำเนินชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ด้วยการปฏิบัติตนในทางที่ควรบนพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทย และสามารถประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาตามการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของการพัฒนาผ่านความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัว ร่วมกับการมีความรู้คู่คุณธรรม

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูล คือ ชาวประมงที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา มาประมาณ 10 ปี เก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน 2559 โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยนำเสนอการทบทวนวรรณกรรม เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานในส่วนที่สำคัญ ดังนี้

วิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา

“บางแสนก็ยังคงคลาคล่ำไปด้วยผู้คน ความเจริญต่าง ๆ ก็ถาโถมเข้ามา มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมชายหาด เพื่อฟื้นฟูสภาพจากที่เคยติดอันดับ เรื่อง ขยะและความไม่เป็นระเบียบกันไปแล้ว ขณะเดียวกันบรรดารีสอร์ท โรงแรม ก็ปรับปรุงกันไปยกใหญ่ ใครไม่ได้ไปบางแสนนาน ๆ ไปอีกทีคราวนี้อาจได้เห็นความเปลี่ยนแปลงไปเยอะเลยเขียวสมัยก่อนเลยไปแค่ 100 เมตร ก็ค่อนข้างเขียวสงบแล้ว เพราะเป็นแนวทะเลที่ไม่ได้เป็นชายหาดลาด ๆ เหมือนหาดบางแสน ฝั่งหนึ่งเป็นบ้านเรือน มีร้านอาหาร และที่พักไม่กี่แห่ง อีกฝั่งเป็นแนวเขื่อนริมทะเล ช่วงเย็น ๆ ก็จะมีคนมานั่งพักผ่อนกันริมโขดหิน พอดตกก็ก็เขียวสงบ แต่เดี๋ยวนีกลับกลายเป็นว่า ยิ่งตึกเหมือนหาดวอนนภายิ่งตึ้น รดติดถึงติด

หนักในช่วงวันหยุด ร้านค้าสถานบันเทิงเกิดขึ้นตลอดแนว ระยะทางกว่า 2 กิโลเมตร ยังไม่นับเหล่าบรรดารีสอร์ทที่พักอีกหลายแห่งที่กำลังก่อสร้างขึ้นมา วิถีชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาที่ดูจะเหลือพื้นที่น้อยลงไปทุกที สามมีที่वासบอกว่า ทุกเช้าจะขึ้นอวน ได้ปู ได้ปลา มาวางขายกันวันต่อวัน ตกกลางคืนก็ไปวางอวนไกลจากฝั่งไม่เกิน 200 เมตรที่ยังพออยู่รอดได้ แต่หากการท่องเที่ยวรุกคืบไปมากกว่านี้พื้นที่ของพวกเขาก็น่าเป็นห่วงไม่น้อย มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมชายหาด เพื่อฟื้นฟูสภาพจากที่เคยติดอันดับ เรื่องขยะและความไม่เป็นระเบียบกันไปแล้ว” (Wonnapha Beach Community Committee, 2016)

“การปรับตัวของชาวประมงชายฝั่งหาดวอนนภาบางแสนในปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นการปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจที่ต้นทุนในการทำประมงนั้น มีมูลค่าสูงแต่ผลผลิตที่ได้มาจากการทำประมงก็มีมูลค่าสูงเช่นเดียวกัน มีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้านเพื่อลดต้นทุนในการออกทะเลเพื่อหาปลา เช่น อุปกรณ์ในการจับปลาหรือแม้กระทั่งเรือที่ใช้ในการออกทะเลเพื่อหาปลานั้น จากเรือไม้ก็เปลี่ยนเป็นเรือไฟเบอร์เพื่อลดต้นทุนในเรื่องราคาน้ำมันและการดูแลรักษา” (Rochanawat, 2012)

ด้วยพื้นที่ชายฝั่งหาดวอนนภาที่กำลังเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเมือง ดังนั้น การศึกษานี้จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจถึงความเคลื่อนไหวของวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง อันจะส่งเสริมให้เกิดการ

วางแผนพัฒนาเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมืองในอนาคตได้อย่างเท่าทัน

การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง การเปลี่ยนแปลง (Change) คือ การทำให้สิ่งต่าง ๆ เปลี่ยนไปจากที่เป็นอยู่เดิม ไม่เจาะจงว่าเป็นแบบวิธีใด ไม่เจาะจงทิศทาง หรืออัตราความเร็ว เช่น การแลกเปลี่ยนเงิน สังคมเปลี่ยน ลมเปลี่ยนทาง การเปลี่ยนเกียร์รถ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึง การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยการวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น (Office of the Royal Society, 1981) ความเคลื่อนไหวของวิถีชีวิตคนเมืองในประเทศไทยผ่านพฤติกรรมการใช้บริโภคซึ่งสะท้อนการขับเคลื่อนความเป็นเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนคาดการณ์ถึงอนาคตการกลายเป็นเมืองเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตนั้นไปเป็นรูปแบบของเมือง มีลักษณะแบ่งแยกแรงงานตามความชำนาญเฉพาะด้านซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการประดิษฐ์เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตหรือประกอบอาชีพต่าง ๆ วิถีชีวิต (Lifestyle) เปลี่ยนไปเป็นสังคมเมือง มีการนำเครื่องจักรมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตทำให้ความสามารถของคนหรือคุณค่าของการเป็นมนุษย์ถูกทำลาย ต้องมีการปรับตัวและเรียนรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มความก้าวหน้าให้กับชีวิตและความเป็นอยู่ในเมืองต้องสัมพันธ์กับระบบอุตสาหกรรม มีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility) ขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสำเร็จ และความพยายาม ต้องต่อสู้และแข่งขันกับผู้อื่นทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการสร้างสรรค์โดยมนุษย์มากกว่าสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เช่น ถนน อาคาร และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมในเมืองที่เพิ่มขึ้นมีลักษณะเป็นจักรกล และรวมถึงเครื่องใช้ภายในบ้านด้วย ความเป็นปัจเจกบุคคลและครอบครัวนิยม (The Individual and Families) ส่วนใหญ่ต้องพึ่งตนเอง ทำงานเพื่อตนเองหรือเพื่อครอบครัวตนเอง ความผูกพันภายในครอบครัวและเพื่อนบ้านน้อยลง สมาชิกของแต่ละครอบครัวมีสถานที่ทำงานต่างกัน ใช้เวลาส่วนมากกับ

การทำงานมีความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (Secondary Relationships) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptation) ให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบเมืองจะต้องไม่กลัวต่อการเปลี่ยนแปลงความเจริญอย่างรวดเร็วและสามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวในกลุ่มของปัจเจกนิยมได้ เงินตราเป็นตัวกำหนดราคาและคุณค่า การได้มาซึ่งเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งของต่าง ๆ จะต้องใช้เงินตราในการแลกมา และราคามีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดเวลา ให้ความสำคัญกับเอกสารและความเป็นระบบราชการ การวางแผนและควบคุมการทำงานไม่ว่าจะเป็นสังคมเมือง สังคมชนเมือง และสังคมชนบท ต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์จึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับทุกสภาพสังคม เพื่อให้ตนดำรงชีพอยู่ได้

สังคมของเมืองไทยสังคมเมืองมีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น มีการปกครองแบบเทศบาล บางแห่งมีการปกครองโดยเฉพาะ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา สังคมเมืองมีความเจริญทางด้านวัตถุ เป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ ลักษณะและโครงสร้างของสังคมเมืองไทย (Sanithbon, 2012) มีดังนี้

1. พึ่งพาอาศัยกัน สังคมเมืองจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปด้วยกันเหมือนเครื่องจักร หากสิ่งใดหยุดชะงักสังคมเมืองจะประสบความยุ่งยากทันที
2. มีการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ สมาชิกของสังคมเมืองมีแบบแผน วิถีดำเนินชีวิตในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ ศาสนา และประสบการณ์ เพราะสมาชิกมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน
3. มีลักษณะความแตกต่างทางเศรษฐกิจสูง คือ สังคมเมืองมีทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง มีคนที่ประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น พ่อค้า ข้าราชการ นักการเมือง นักรัก และอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้มีระดับความแตกต่างของสมาชิกทางเศรษฐกิจสูง
4. การติดต่อสัมพันธ์กันมีลักษณะแบบทุติยภูมิ ทั้งนี้เนื่องจากผู้คนในสังคมเมืองมีมาก จึงมีการติดต่อกันตามสถานภาพ มากกว่าการติดต่อกันเป็นส่วนตัว หรือแบบปฐมภูมิ
5. การรวมกลุ่มเป็นองค์กรเป็นไปในรูปแบบทางการ คือเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองหรือของกลุ่มตนเองมากที่สุด
6. มีการแข่งขันกันสูงคือสังคมเมือง ผู้คนจะมีการแข่งขันกันสูง เป็นการแข่งขันเพื่อให้มีชัยชนะเหนือ

คู่แข่ง หรือเพื่อความอยู่รอดในสังคม คนในสังคมเมืองจึงเป็นโรคประสาทจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับชาวชนบท

สังคมชนบทของไทย มีการรวมตัวกันอยู่เป็นชุมชนเล็ก ๆ เป็นการรวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ตำบล กระจายไปทั่วประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไทยอาศัยอยู่ในชนบท ลักษณะและโครงสร้างของสังคมชนบทของไทย สรุปได้ดังนี้

1. มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ทั้งนี้เพราะสังคมชนบทไทยมีความคล้ายคลึงกันของแบบแผนสังคม และ แบบแผนของวัฒนธรรมขั้นพื้นฐาน สภาพความเป็นอยู่มีความคล้ายคลึงกันเป็นอันมาก การรวมตัวของสังคมชนบทจึงเป็นการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น

2. มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมไม่แตกต่างกันมาก ชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม แบบแผนของสังคมเป็นแบบแผนสังคมเกษตร พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมจึงไม่แตกต่างกันมาก

3. พึ่งธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นใหญ่ ชีวิตของชาวชนบทผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ทั้งอาชีพและความเป็นอยู่ ความทุกข์ มีผลจากภัยธรรมชาติ คือความแห้งแล้ง น้ำท่วม และความหนาวเย็น หากปีใดไม่มีภัยธรรมชาติการประกอบอาชีพได้ผลดี จะมีความสุข

4. การรวมกลุ่มของคนชนบทอยู่ในวงจำกัด และ มีลักษณะไม่เป็นทางการ สังคมชนบทจะรู้จักหน้าค่าตากันดี มีการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวในลักษณะกลุ่มปฐมภูมิมากกว่าสัมพันธ์กันในลักษณะกลุ่มทุติยภูมิ

5. มีการแข่งขันกันน้อย ผู้คนในสังคมชนบท มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน ร่วมสุขร่วมทุกข์เผชิญภัยธรรมชาติมาด้วยกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีความเคารพนับถือกันมาโดยตลอด ระบบการแข่งขันจึงมีน้อย

ในขณะที่ชนบทดั้งเดิมวิ่งเข้าหาความเป็นสมัยใหม่ และไล่ตามความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วเช่นนี้ เมืองเองก็ได้เกิดกระบวนการย้อนกลับที่ทำให้คนเมืองมีแนวโน้มที่จะกลับไปเชิดชูคุณค่าที่ชนบทดั้งเดิมเคยมี เช่น การยึดโยงกับศาสนา เศรษฐกิจแบบยังชีพ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเส้นพรมแดนระหว่างเมืองกับชนบทจึงมีใช้แต่ไม่มีความชัดเจน (Blur) แต่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง (Contrast) อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับรากฐานที่กินเวลายาวนาน (Somchitranokkich, 2014)

การลดบทบาทของภาคการเกษตรถือเป็นอันตรายอย่างมากต่อระบบการผลิตของไทย เพราะนอกจากจะกระทบต่อความมั่นคงทางด้านการเกษตรแล้วยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในภาคเกษตรที่ต้อง

เปลี่ยนอาชีพจากเกษตรกรไปเป็นกรรมกร ต้องจากบ้านเกิดจากครอบครัวและชุมชนเพื่อไปทำงานในเมืองใหญ่ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม เกิดผลกระทบทั้งต่อสังคมเมืองและสังคมชนบทตามมามากมาย การอพยพของคนหนุ่มสาววัยแรงงานเข้าสู่เมือง ทอดทิ้งให้ประชากรสูงอายุและเด็ก ๆ อยู่เพียงลำพังในพื้นที่ชนบท ชุมชนที่เคยเข้มแข็งใกล้ล่มสลาย เพราะขาดพลังการผลิตที่มีคุณภาพ เมื่อใดที่เศรษฐกิจในเมืองล่มสลายคนหนุ่มสาวเหล่านั้นก็จะกลับคืนสู่ชนบท ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะความเชื่อของคนไทยที่มีต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยเคารพบูชา เชื่อว่าเป็นสิ่งกำหนดวิถีชีวิต เปลี่ยนเป็นมองทรัพยากรธรรมชาติเป็นเพียงทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด จะต้องนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ประกอบกับแนวคิดเสรีทุนนิยมที่ครอบงำวิถีการผลิตของผู้คนสังคมไทย ทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่งแย่งกันใช้อย่างเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา โดยไม่คำนึงถึงว่าทรัพยากรเหล่านั้นเป็นของส่วนรวม ของสังคมโลก ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเชิงระบบ หากเกิดภาวะไม่สมดุลทางธรรมชาติเกิดขึ้น ณ ที่แห่งใดในโลก ก็ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ (Rotnoun, 2012)

ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร คำว่าพอเพียง จะคาตหมายได้ว่าเป็นการอยู่อย่างพอประมาณไม่ฟุ้งเฟ้อ หรือ ใช้เกินความจำเป็นในชีวิตของแต่ละบุคคล เศรษฐกิจพอเพียงมีบุคคลให้ความหมายไว้หลายท่าน เพราะคำจำกัดที่แน่นอนไม่สามารถหาเจอจากตำราใด ๆ เพราะเป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระองค์เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ หรือ ประเทศ ภูมิภาคในการผลิตสินค้า และ บริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่ตนไม่ได้เป็นเจ้าของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน ความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพไม่มีพันธนาการอยู่กับสิ่งใด หรือ การหันมาเดินทางสายกลาง (Wichienstilipa, 2007)

ผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากสังคมชนบทสู่สังคมเมือง เมื่อก้าวเข้ามาบริเวณหาดวอนนภาผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความไม่สอดคล้องกันของสิ่งแวดล้อมที่พบบริเวณนั้นทำให้เกิดความสงสัยว่า วิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง จึงได้เข้าไปพบกับชาวประมงพื้นบ้านเพื่อสอบถามความรู้สึกต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหาดวอนนภา เมื่อความเจริญก้าวเข้ามาถึงตัวพวกเขา ชายผู้อยู่บนเรือประมงพื้นบ้านกล่าวขณะซ่อมเรือ

"ก็อยู่มา 10 กว่าปีแล้วพวกโรงแรม ผับ ร้านอาหารของนี้ เพิ่งสร้าง แต่ก่อนนี้เป็นป่า ตรงนี้เป็นคลองไหลของน้ำเป็นป่าเลย ตรงนี้เมื่อก่อนปลูกมะพร้าวอย่างเดียว" (First Informant in a Personal Interview, 28 October 2016)

ผลจากการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตนี้ทำให้เกิดมีผู้คนมากมายเข้ามาในชุมชน

"เขามาจับกลุ่มคุยกันแถวนี้" (First Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) แสดงถึง การเข้ามาของผู้คนที่หลากหลายมากขึ้นมีทั้งนักท่องเที่ยว นักศึกษา และคนต่างชุมชน

"ช่วงหลัง ๆ นี่มันแอ'" (Second Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) บ่งบอกถึงภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปการค้าขายและการประกอบอาชีพ เมื่อความเป็นวัฒนธรรมของสังคมเมืองเข้ามาสู่ชุมชน ผู้คนส่วนใหญ่ก็หันไปประกอบอาชีพด้านการค้า ลูกจ้างงานประจำ แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ลดลง ผู้คนมีการจับจ่ายน้อยลงทำให้การค้าขายเป็นไปด้วยความลำบาก

"ไม่ใช่ฝนตก แต่นัดมันวิ่งรอกหลายตลาด และจะขายไม่ค่อยดีก็เลยกลับมา" (Third Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) จึงทำให้หันกลับมาทำประมงพื้นบ้านเช่นเดิม ในขณะที่ชนบทดั้งเดิมวิ่งเข้าหาความเป็นสมัยใหม่ และไล่ตามความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตจากสังคมชนบทก้าวเข้าสู่สังคมเมือง มีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการเชื่อมโยงของแผนพัฒนาของเทศบาลเมืองแสนสุขผ่านผู้นำชุมชนและการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนหาดวอนนภา ผ่านการประชุมประจำเดือนของชุมชน

"ผู้นำชุมชนเขาก็จะเรียกประชุมกันใครว่างก็ไปส่วนมากไปร่วมกันกับชมรมผู้สูงอายุที่เขารวมตัวกันที่ตลาดนัดชุมชนหาดวอนนภาตรงหลังมหาวิทยาลัย" (Fourth Informant in a Personal Interview, 28 October

2016) ชาวชุมชนหาดวอนนภาท่านหนึ่งกล่าวไว้ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาของเทศบาลเมืองแสนสุขปี 2557-2560 กลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภา มีกระบวนการดำเนินงานและมีการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มโดยมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยมีนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีโครงการปูม้าไข่นอกกระดองอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ทะเล (คอนโดปู) นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสังสรรค์งานพิธีทางศาสนาที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินการโดยความร่วมมือร่วมแรงกันทำงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข

เมื่อมีการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนด้วยนโยบายต่าง ๆ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเข้าสู่สังคมเมืองทำให้วิถีชีวิตชาวประมงหาดวอนนภาเริ่มเปลี่ยนไปจากคำบอกเล่าของหญิงสูงวัยที่ทั้งชีวิตของเธอมิมีความผูกพันกับชุมชนหาดวอนนภามาโดยตลอดเป็นเวลา 84 ปี เธอเล่าว่า

"อยู่มาตั้งแต่เกิดแล้วหนู 84 ปีแล้ว ตั้งแต่พ่อแม่ยังไม่ตาย ตอนพ่อแม่อยู่ยายก็เคยออกเรือไปหาของมาขายกับพ่อแม่แหละ แต่พอพ่อแม่ตายก็เลิกให้ลูกหลานมันทำต่อ" (Fifth Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) ขณะที่เมื่อถึงยุคตัดอวนเก่าที่คนละแวกนั้นจ้างให้ละออเพื่อเอาบางส่วนที่ใช้นำไปใช้ต่อ

"เมื่อก่อนใช้เรือเล็กออกไป ไปหาไม้ไกลกับพ่อ ลักลิบปีให้หลังนี้แหละที่มีเรือเครื่องเข้ามา เราก็เปลี่ยนมาเป็นเรือเครื่อง แล้วก็มีการขึ้นजनलहाด บางคนก็ย้ายถิ่นไปที่อื่นเพื่อไปหาที่ออกเรือใหม่ อย่างพี่ก็ย้ายตามแพนไปอ่างศิลา พี่ชายก็ไปอื่นแยกย้ายกันไปบ้างทำมาหากิน" (Sixth Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) หญิงผู้เป็นบุตรสาวร่วมสนทนาเพิ่มเติม การทำประมงพื้นบ้านของชาวประมงหาดวอนนภา นั้นยังคงใช้อุปกรณ์การทำประมงพื้นบ้านง่าย ๆ และมีวิถีชีวิตการทำประมงอย่างง่ายดังคำบอกเล่าของชาวประมง

"ก็ต้องดูเขา ดูว่าเขาได้อะไรบ้าง ถ้าเขาได้อะไรกันแล้ว เราก็อ่านนี้" "เพราะเรือเขาก็จะวางคละกัน แล้วเราก็รู้ว่าใครได้อะไร" "เราก็จะดู ถ้าลงอันไหนได้ ก็ลง แต่ถ้าไม่ได้ก็นั่งดูไป" "ใครไม่มีอุปกรณ์ก็นั่งดู" "ส่วนมากก็อวนดัก กุ้ง ปู ปลา" (First Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) แสดงให้เห็นถึง การคงอยู่ซึ่งอาชีพชาวประมงพื้นบ้านถึงแม้วันเวลาและความเจริญก้าวเข้ามาอยู่ตรงหน้าพวกเขาแล้วก็ตาม ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของ

ชาวบ้านที่ได้ส่งสมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและก็สืบทอดไปให้เด็กรุ่นหลังเพื่อไม่ให้หายไปจากชุมชนนี้ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำประมง ได้แก่ แหหรือตาข่าย เรือขนาดเล็กแต่ว่าในปัจจุบันนี้จำนวนทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลลดน้อยลงเพราะปัญหาการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศในทะเล น้ำเน่าเสีย

“ปู่ ปลาตายหมด ก็เพราะน้ำเสียนี้แหละ”

(Seventh Informant in a Personal Interview, 28 October 2016)

และด้วยรายได้จากการทำประมงพื้นบ้านปัจจุบันที่ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านที่เคยแยกย้ายไปทำงานอื่นกลับมาทำอาชีพนี้อีกครั้ง การเข้ามาทำประมงพื้นบ้านมากขึ้นทำให้มีการถกเถียงถึงบริเวณการจอดเรือหาควอนนากันต้องย้ายถิ่นฐานการทำมาหากิน ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำประมงในหาควอนนากอย่างมาก ดังคำบอกเล่าของชาวประมงพื้นบ้านท่านหนึ่ง

“อยู่ได้นะ บ้างครั้งก็เยอะ บ้างครั้งก็น้อย บ้างวันได้เป็นหมื่นบ้าง อย่างต่ำ 7-8 พัน” (First Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) และมีความสอดคล้องกับคำบอกเล่าของหญิงท่านหนึ่งที่เป็นลูกหลานชาวประมงหาควอนนากาแต่เดิมว่า “ก็พออยู่ได้นะ ดึกๆไปทำอย่างอื่น ถึงแม้จะไม่มีเก็บแต่ก็พอใช้จ่าย” (Fifth Informant in a Personal Interview, 28 October 2016) แสดงให้เห็นถึงรายได้ที่เพียงพอจากการทำประมงพื้นบ้านหาควอนนากาต่อการดำรงชีพในบริบทสังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งรายได้เฉลี่ยของคนไทยในจังหวัดชลบุรีประมาณเดือนละ 21,501–28,000 บาท (National Statistic Office of Thailand, 2015) แต่จากการ

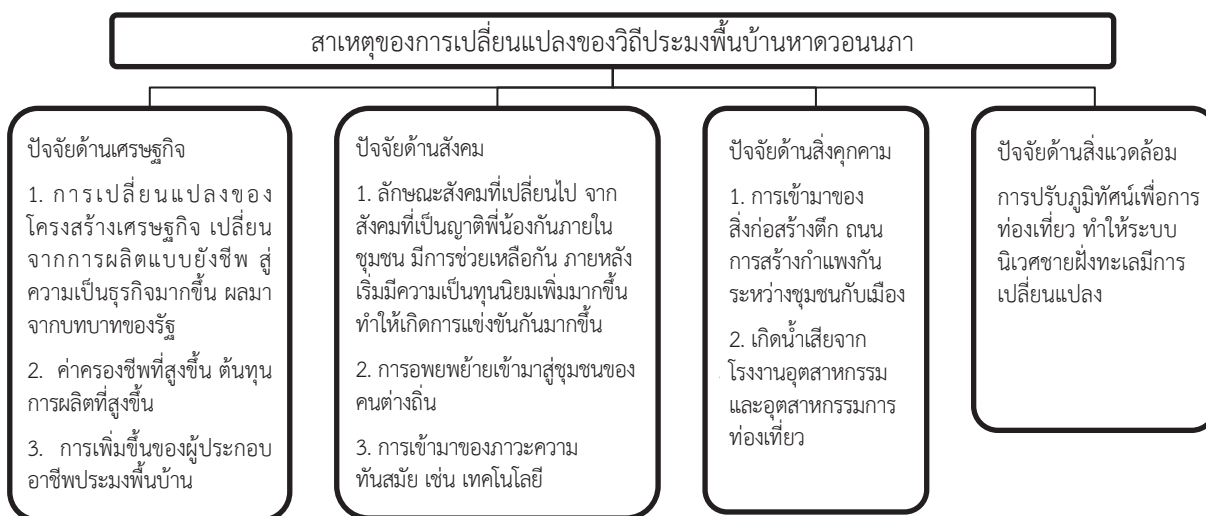
สัมภาษณ์พบว่าชาวประมงพื้นบ้านหาควอนนากามีรายได้เฉลี่ยมากกว่ารายได้ของคนในจังหวัดชลบุรี หากแต่ไม่มีความสม่ำเสมอส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงด้านรายได้ จึงควรมีการส่งเสริมให้เกิดความพอเพียงในการประกอบอาชีพจากภาครัฐให้เกิดความมั่นคงและให้คนในชุมชนหาควอนนากาได้ตระหนักถึงการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านบนพื้นฐานของความพอประมาณร่วมกับมีความรู้เกี่ยวกับการใช้จ่ายและการประกอบอาชีพอย่างมีเหตุผล ส่งผลให้เกิดภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นภาครัฐจึงต้องพิจารณาถึงนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ร่วมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม การดูแลสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคมให้เกิดความสมดุลให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองที่เป็นสาเหตุหลักในการเปลี่ยนแปลงของวิถีประมงพื้นบ้านหาควอนนากา

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา

สามารถวิเคราะห์หาเหตุและผล (Cause-Effect Relationship) ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีประมงพื้นบ้านหาควอนนากาในบริบทสังคมเมืองโดยสามารถสรุปได้ (รูปที่ 2)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าวิถีประมงพื้นบ้านชุมชนหาควอนนากามีมาตั้งแต่ดั้งเดิมชุมชนเป็นคนไทย และคนไทยเชื้อสายจีน ดำเนินชีวิตด้วยการออกทะเลหาปลาด้วยเรือเล็ก ใช้เครื่องมือง่ายๆ บ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านเล็ก หลังคามุงจาก ฝาขัดแตะ ใต้ถุนโปร่ง

รูปที่ 2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของวิถีประมงพื้นบ้านหาควอนนากา

จนกระทั่งความเจริญของสังคมได้ก้าวเข้ามาสู่ชุมชนหาดวอนนภาจากวิถีประมงพื้นบ้าน มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประมงที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพราะมีรายได้จากการประมงมากขึ้น มีเรือยนต์ขนาดกลางและขนาดใหญ่ใช้ สามารถออกจับปลาได้ไกล ๆ ได้ปลาคราวละมาก ๆ นำไปขายที่สะพานปลาทั้งที่แหลมแท่น เขาสามมุข อ่างศิลา และศรีราชา ต่อมาบ้านเรือน และชุมชนขยายใหญ่ขึ้นคนจากพื้นที่ตอนบนของหนองมนก็อพยพมาอยู่ ชาวเมืองนิยมมาซื้อที่ปลูกบ้านพักตากอากาศชายทะเลกันมากขึ้น ชุมชนหาดวอนนภามีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมา สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของวิถีประมงพื้นบ้านหาดวอนนภานั้นประกอบไปด้วยหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจ เปลี่ยนจากการผลิตแบบยังชีพ สู่ความเป็นธุรกิจมากขึ้น ผลมาจากบทบาทของรัฐ ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ปัจจัยด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านลักษณะสังคมที่เปลี่ยนไป จากสังคมที่เป็นญาติพี่น้องกันภายในชุมชน มีการช่วยเหลือกัน ภายหลังเริ่มมีความเป็นทุนนิยมเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น การอพยพย้ายเข้ามาสู่ชุมชนของคนต่างถิ่น การเข้ามาของภาวะความทันสมัย เช่น เทคโนโลยี นำไปสู่ปัจจัยด้านสิ่งคุกคาม มีการเข้ามาของสิ่งก่อสร้างตึก ถนน การสร้างกำแพงกันระหว่างชุมชนกับเมือง เกิดน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสุดท้ายปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีการปรับภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลมีการเปลี่ยนแปลงจนแทบแยกไม่ออกระหว่างชุมชนเมืองกับวิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน

กลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภาจึงมีกระบวนการดำเนินงานและมีการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มโดยมีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยมีนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐบาลเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้แก่ โครงการปฐมาไขนอกกระดอง อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ทะเล นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์งานพิธีทางศาสนาที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินการโดยความร่วมมือร่วมแรงกันทำงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการบริหารชุมชน (Khunpluem, 2014) ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชนที่ว่าชุมชนเข้มแข็งสามารถสร้างได้จากบุคคลในชุมชน ชุมชนเข้มแข็งจะมีกระบวนการจัดการชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน

ทุกคนในชุมชนจึงต้องร่วมกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ทั้งการใช้พลังของชุมชนและการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

ผลงานจากโครงการต่าง ๆ ของชุมชนหาดวอนนภาก่อให้ประโยชน์ต่อชุมชน ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกและประชาชนในชุมชนดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นจึงทำให้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการและภาคประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณการให้ความรู้และความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความคงอยู่ของประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภาต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ Community Organizations Development Institute (2015) ที่ว่าชุมชนเข้มแข็งควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนาอาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการองค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ชุมชนเข้มแข็งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน การพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช้การพึ่งพาตลอดไป

สรุป

วิถีประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภามีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ดำเนินชีวิตด้วยการออกทะเลหาปลาด้วยเรือเล็กใช้เครื่องมือง่าย ๆ บ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านเล็ก หลังคามุงจาก ได้ทุนโปร่ง จนกระทั่งความเจริญของสังคมได้ก้าวเข้ามาสู่ชุมชนหาดวอนนภาจากวิถีประมงพื้นบ้าน มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการประมงที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพราะมีรายได้จากการประมงมากขึ้น มีเรือยนต์ใช้สามารถออกจับปลาได้ไกล ๆ ได้ปลาคราวละมาก ๆ บ้านเรือนและชุมชนขยายใหญ่ขึ้น ผู้คนจากพื้นที่อื่นอพยพมาอยู่ มีนักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ แทนพื้นที่สวนมะพร้าว วิธีการทำประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภาจึงมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาทำให้ทราบถึงการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงของชาวประมงพื้นบ้านชุมชนหาดวอนนภา การร่วมมือกันด้านการดำเนินงานตามโครงการของชุมชน มีกระบวนการจัดการชุมชน ทุกคนในชุมชนจึงต้องร่วมกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ในวิถีประมงพื้นบ้านกับการเปลี่ยนไปของหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงซึ่งผู้ให้ข้อมูลคือ ชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา จึงอาจมีข้อจำกัดที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคผู้ประกอบการและภาคประชาชนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านร่วมด้วยเพื่อศึกษามุมมองจากผู้มีความเกี่ยวข้องการเปลี่ยนแปลงของวิถีชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภาในบริบทสังคมเมือง เพื่อมุ่งไปสู่การปรับตัวอยู่ร่วมกันอย่างพอเพียง ยั่งยืน และเข้าใจในบริบทของชุมชนหาดวอนนภาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบที่เหมาะสมและได้ข้อมูลที่รอบด้าน

References

- Buranadechanchai, S. (2006). The study of the fishermen's ways of life and their fisheries: a case study of the fisherman in Hatwonnapha fisherman's village, Mueang, Chon Buri. *Journal of Humanities and Social Sciences, Burapha University*, 14(20), 47-67. [in Thai]
- Community Organizations Development Institute (Public Organization). (2015). CODI Annual Report 2015. Retrieved October 12, 2016 from http://www.codi.or.th/downloads/report/report_of_year/CODI_AnnualReport58.pdf [in Thai]
- Khunpluem, N. (2014). Official Policy Statement on 2nd November 2014. Retrieved October 12, 2016 from <http://www.saensukcity.go.th/images/doc/download/policy-statement.pdf> [in Thai]
- Komchadluek. (12 January 2014). Fisheries at Von-Napa Beach. Retrieved October 12, 2016 from <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/176626> [in Thai]
- National Statistic Office of Thailand. (2015). *Thai Average Income in 2015*. Ministry of Information and Communication Technology. [in Thai]
- Office of the Royal Society. (1981). *Dictionary of English-Thai Sociological Terms*. Bangkok. Office of the Royal Society. [in Thai]
- Rienprayoon, S. (2012). *The Development of Wonnapha Beach, A Tourist Attraction in Saensuk City Municipality, Chon Buri Province*. Unpublished Master Thesis, Burapha University. [in Thai]
- Rochawat, C. (2012). *The Development of the Coastal Fisheries in Von-Napa Beach Community, Saensuk Subdistrict, Mueang District, Chonburi Province*. Unpublished Master Thesis, Burapha University. [in Thai]
- Rotnong, P. (2012). Consciousness for Balanced and Sustainable Development in Thai social context. Retrieved October 12, 2016 from <http://preedar.blogspot.com/2012/11/blog-post.html> [in Thai]
- Sanithbon, C. (2012). Community Development. Retrieved October 12, 2016 from <http://jitrpoen.blogspot.com/2012/07/blog-post.html> [in Thai]
- Somchitranokkich, K. (2014). Urban and Countryside in the Changing World: Thai Society in the Reversal of Democracies. Retrieved October 12, 2016 from <https://prachatai.com/journal/2014/01/51333>. [in Thai]
- Wichiensilipa, C. (2007). *Sufficiency Economy. Chaing Mai: Geographical Society of Thailand, Chiang Mai*. [in Thai]
- Wonnapha Beach Community Committee. (2016). *Transform Ideas into Action, the Community Development Plan*. Chonburi: Seansok Municipality. [in Thai]